

Nr 674

Av herrar **Ohlin** och **Hjalmarson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 177, med förslag till lag om folkomröstning i pensionsfrågan m. m.*

Tanken att det bör finnas möjlighet att inhämta folkets mening i ärende av särskild vikt har vunnit allt starkare fäste i den svenska opinionen. Det betraktas som naturligt att man genom folkomröstningar söker konkretisera demokratien för medborgarna och göra den mera levande genom att ställa dem inför uppgiften att själva ta ställning i en del betydelsefulla frågor. Denna uppfattning ledde till den utvidgning av möjligheterna till rådgivande folkomröstning som under enighet av riksdagen godkändes år 1954 genom det som vilande antagna grundlagsändringsförslaget. Bakom denna reform låg bl. a. den av alla demokratiska partier omfattade meningen att just då det gällde *när* en fråga skulle kunna hänskjutas till folket och i *vilken utformning* detta borde göras skulle en parlamentarisk minoritet ha speciella rättigheter och befogenheter. Delade meningar rådde om hur stor denna minoritet borde vara, men man var överens om principen att majoriteten inte skulle kunna hindra en betydande minoritet att ge medborgarna tillfälle att uttala sin mening och att utöva ett betydande inflytande på frågornas form.

Vid 1956 års allmänna val avgav mer än fyrtio procent av de i valet deltagande sin röst på folkpartiet eller högerpartiet. Tillsammans representerar alltså de bägge oppositionspartierna en så stark minoritet, att de med grundade anspråk på gehör kan begära att hänsyn toges till deras uppfattning — alldeles särskilt när som i fråga om folkomröstningen den av alla accepterade principen är att bereda minoriteterna starkare ställning än eljest.

Den folkomröstning som Kungl. Maj:t motvilligt funnit sig böra anordna i höst avser att ge envar tillfälle att ange vilket av tre principförslag till pensionsfrågans lösning han föredrar eller att markera att han icke godtar något av dessa. Det gäller alltså icke för de röstande att taga ställning till utformade förslag. Några sådana föreligger över huvud taget icke för närvarande. De alternativa tankelinjerna, sådana de anges i allmänna pensionsberedningens betänkande, har visserligen "i vissa avseenden fått en tämligen detaljerad utformning, men detta har skett i syfte att ge önskvärd åskådlighet åt förslagets innebörd". Regeringen har för avsikt att sedan folkomröstningen är genomförd förelägga riksdagen förslag till principbeslut i pensionsfrågan. Först sedan sådant är fattat kommer mera detaljerade förslag att framläggas.

Mot denna bakgrund hade det varit konsekvent att formulera folkomröstningsfrågorna så, att det av själva formuleringarna tydligt framgått vilka principer det är som omröstningen gäller. Väsentliga principiella skiljaktig-

heter mellan de tre föreliggande alternativen är följande. Skall tilläggspensionen vara "obligatorisk" — genom tvingande lagstiftning — eller *frivillig*? Skall *bidrag av skattebetalarmedel* utfästas för någon annan pension än folkpensionen? Ett av alternativen — det socialdemokratiska — innefattar såväl den obligatoriska tilläggspensionen för löntagare som skattebetalarbidrag för en del av försäkringen. Ett annat förslag — bondeförbundets — har ej tvingande lagstiftning men skattebetalarbidrag. Slutligen har det tredje — folkpartiets och högerpartiets — varken obligatorisk anslutning eller skattebetalarbidrag. — Ett annat väsentligt drag som skiljer det socialdemokratiska förslaget från de båda övriga är, att enligt det förstnämnda alla löntagare skall ha en pension efter en och samma schablon, medan bondeförbundets och oppositionens förslag medger *valfrihet* för enskilda och grupper i fråga om pensionens utformning, t. ex. åldern för pensionsrättens början m. m. På ett enkelt och lättbegripligt sätt hade dessa tre från varandra skiljaktiga principståndpunkter kunnat och bort angivas i frågorna, som i så fall karakteriserats med hänvisning till de tre kriterierna: obligatorisk eller frivillig, bidrag av skattemedel eller ej, valfri utformning eller ej.

Av skäl som icke i detta sammanhang behöver diskuteras har emellertid så ej skett. Regeringen har förbehållit sig rätten att utan hänsyn till oppositionens uppfattning formulera frågorna och har i propositionen gjort det på ett helt otillfredsställande sätt utan ovan berörda precisering av deras innebörd.

Med hänsyn till att frågan om valfriheten tilldragit sig stor uppmärksamhet, vill vi tillägga att det av herrar Aastrup, Ahlberg och Hydén i utredningsbetänkandet rekommenderade förslaget starkt framhäver just valfrihet för enskilda och grupper i fråga om utformningen av pensionsvillkoren. Valfriheten i denna linje betonas i betänkandet i åtskilliga sammanhang. "Det skisserade systemet skall sålunda medge *variationer i fråga om både pensionsålder och pensionsnivå*" (sid. 125). "Genom en *valfri komplettering* av folkpensionen undviks . . ." (sid. 121). "En försäkringsinrättning bör skapas, vari frivillig pensionsförsäkring med *valfria förmåner . . .*" (sid. 125). "*Valfriheten i fråga om pensionsbelopp och pensionsålder . . .*" (samt i) "*förhållandet till bestående pensionsordningar . . .*" (sid. 153). "Därvid talar övervägande skäl för ett försäkringssystem byggt på frivillighetens grund, som ger oantastbara, värdesäkrade pensioner, avpassade efter *varierande behov*, t. ex. i fråga om pensionsålder" (sid. 155).

Vi övergår nu till en annan viktig principiell synpunkt. För att medborgarna skall få en riktig och rättvisande uppfattning om vad deras ställningstagande till de tre alternativen innebär är det självklart att frågan om vad statsmakterna skall *besluta om* bör hållas isär från frågan vad enskilda människor eller organisationer kan förväntas göra frivilligt inom de av statsmakterna uppdragna ramarna. Frågorna får inte ställas så, att risk framkallas för missförstånd härvidlag, t. ex. så att statsmakternas beslut enligt alternativ 2 eller 3 skulle kunna gälla ett tvång för parterna på arbetsmarknaden att sluta kollektivavtal i pensionsfrågan eller hinder för dem att så förfara. Dessa alternativ förutsätter

den fria avtalsrättens bevarande även i pensionsfrågan. Det är då uppenbart att varje system som bygger på frivillighet bereder organisationer — lika väl som enskilda — möjligheter till olika slag av överenskommelser och avtal rörande tilläggspensionen. Härvidlag intar bondeförbundets alternativ nr 2 och oppositionens alternativ nr 3 samma inställning. Detta faktum borde utesluta en olikhet vid frågornas formulering som kan inge medborgarna en oriktig uppfattning om att en olikhet skulle föreligga som inte finns.

Det har häremot inväntats att herrar Aastrups, Ahlbergs och Hydéns förslag inefattar ett delvis rätt ingående utformat system, enligt vilket parterna på arbetsmarknaden skulle kunna ordna en i stort sett värdebeständig tilläggspension. Om oppositionspartierna håller fast vid dessa kommittéledamöters förslag, borde detta komma till klart uttryck i fråga nr 3.

Det är naturligtvis riktigt vad beträffar grundtankarna i fråga om vad samhället bör göra och inte göra. Men, som redan påpekats, bör det missförståndet förebyggas, att förslagsställarna — eller oppositionen — skulle åsyfta att samhället skall genom lagstiftning eller på annat sätt pressa på arbetsmarknadens parter ett visst system för en frivillig pensionering genom avtal. Varför har då de tre ledamöterna alls utarbetat ett system som skulle kunna användas? Jo, naturligtvis för att konkret visa att det går att ordna en värdebeständig tilläggspension utan statligt tvång. De uttalar: "Det har ansetts angeläget att, när ett i detalj utarbetat förslag till obligatorisk pensionering framlägges, visa hur en frivillig pensionering efter delvis nya linjer kan byggas upp..." (sid. 121). Senare anges att systemet "skisserats". Självklart är att även andra konstruktioner är tänkbara med respekterande av frivillighet, valfri utformning, inga bidrag av statsmedel och värdebeständighet. Det är mycket möjligt att andra konstruktioner, som syftar till att ytterligare öka den *individuella* valfriheten för medlemmar av fackliga organisationer, kan se dagen. Så länge avtalsfrihet råder blir det inte samhället som skall bestämma vilka system för avtal som arbetsmarknadens parter skall använda. Men detta hindrar givetvis inte att politiskt verksamma personer — inom eller utom offentliga utredningar — och politiska partier kan medverka i strävan att få fram goda system för frivilliga avtalspensioner. Enligt vår mening föreligger goda förutsättningar för att genom sådana avtal lösa tilläggspensionsfrågan för de grupper som nu har en otillfredsställande sådan pension. Arbetsmarknadens parter kommer säkerligen att tillvarataga dessa förutsättningar om alternativ 3 förverkligas. Det är dock icke detta folkomröstningen gäller, utan vad *samhället* skall göra eller inte göra. När två frivilliglinjer är lika i det avseendet att de bevarar avtalsfriheten, skall inte medborgarna ges det felaktiga intrycket att den ena leder till kollektivavtal i fråga om pensionen men inte den andra. Det framstår därför inte som erforderligt att i de båda alternativen anges det självklara förhållandet, att pension kan ordnas enskilt eller gruppsvis, genom avtal eller på annat sätt. Detta kommer naturligtvis att framgå av kommentarerna till frågorna i den av folkomröstningsnämnden till alla röstberättigade utsända skriften. Skulle det emel-

lertid anses önskvärt att nyssnämnda förhållande anges i fråga nr 2 och 3, har vi intet att invända däremot. I nedan angivna formuleringar har vi tagit med en mening där möjligheten till avtalsmässig anslutning anges. Detta sker närmast som ett tillmötesgående till en inom regeringspartierna uttryckt uppfattning. Enligt vår mening föreligger goda förutsättningar för att genom sådana avtal lösa tilläggs pensionsfrågan för de grupper som nu har en otillfredsställande sådan pension. Arbetsmarknadens parter kommer säkerligen att tillvarataga dessa förutsättningar om alternativ 3 förverkligas.

Ett för alla tre förslagen genomgående drag är kravet på värdebeständighet i tilläggs pensioneringen. I betänkandet medges dock att en sådan värdesäkring ej kan garanteras under alla förhållanden. I det av herr Eckerberg m. fl. förordade alternativet går man så långt, att man diskuterar möjligheten till ändringar i hela pensionsrätten. Det heter sålunda: "Om de ekonomiska förhållandena i landet skulle bli sådana, att det inte är möjligt att bära pensioner av avsedd storlek och värde, torde pensionsrätten få begränsas vilket finansierings-system som än kommit till användning" (sid. 90). Konstaterandet torde få anses vara realistiskt. Med hänsyn härtill kunde det övervägas att i alla tre frågorna införa en kvalifikation att värdebeständigheten ej gäller under vissa exceptionella förutsättningar e. d. Då emellertid en begränsning av tryggheten för värdebeständigheten finns i alla tre fallen, synes det inte vara erforderligt med ett sådant tillägg.

Frågorna bör naturligtvis göras så enkla och klara som möjligt. Vi vill emellertid framhäva att enligt vår mening värdesäkringen blir bättre tryggad enligt oppositionens alternativ 3 än enligt de båda regeringsförslagen. Under inga omständigheter bör därför frågorna formuleras så att de ger ett motsatt intryck, vilket dessvärre de i propositionen angivna formuleringarna gör och har för avsikt att göra. En annan sak är att värdebeständigheten enligt alternativ 1 och 2 skall tryggas endast för begränsade belopp. Detta bör framgå av uttryckssättet.

Mot här ovan angivna principiella bakgrund vill vi nu något kommentera de tre av regeringen föreslagna frågorna. Vi vill emellertid betona att liksom vi kräver att få utöva ett så väsentligt inflytande på formuleringen av det alternativ, som framlagts från vårt håll, att dess verkliga innebörd *enligt vår mening* klart framträder, tillerkänner vi naturligtvis regeringspartierna samma rätt. En viss samordning av uttryckssätten, som gör frågorna kongruenta och lättförståeliga, kan självklart uppnås ändå. Vi anger i det följande hur vi anser att en rättvisande utformning av alla tre frågorna kan ske, men framlägger ändringsförslag endast beträffande oppositionsalternativet, dvs. fråga nr 3.

Fråga nr 1:

I propositionen framlagt förslag till formulering.

Löntagare får lagfäst rätt till tilläggs pensioner, som avpassas efter tidigare lön och behåller sitt värde.

Andra förvärvsarbete — företagare m. fl. — får möjlighet att till begränsat belopp frivilligt försäkra sig för tilläggs pensioner, som med garanti av staten behåller sitt värde.

Av uttryckssättet i förslag nr 1 framgår inte att detta för löntagare innebär en *skyldighet* att tillhöra den lagstadgade tilläggs pensioneringen. Den föreslagna formuleringen talar endast om "lagfäst rätt till tilläggs pension". Avsikten kan knappast vara annat än att söka ge intrycket att förslag nr 1 innebär en i lag given "rätt", dvs. rättighet eller förmån som man kan begagna sig av, men också avstå ifrån, om man så önskar. I varje fall torde det av många medborgare komma att uppfattas på det sättet. En korrekt formulering bör innehålla båda momenten i tanken på en obligatorisk ordning. Detta framträder om man skriver in både "rättigheten" och "skyldigheten". Enklarest kan detta ske genom att använda den i pensionsberedningen nästan genomgående använda beteckningen "obligatorisk tilläggs försäkring för löntagare". Det har sitt intresse att konstatera att i direktiven till den nya utredning som nyligen tillsattes av socialministern har beteckningen "obligatorisk försäkring" befunnits vara lämplig. Eftersom frågorna enligt propositionen skall ske i nära anslutning till förslagen i utredningens betänkande, talar överväldigande skäl för att denna beteckning användes i fråga nr 1.

I den frivilliga delen av försäkringen inom förslag nr 1 — avsedd för andra förvärvsarbete — skall staten utfästa sig att garantera värdebeständigheten. Denna försäkring skall finansieras genom försäkringsavgifter och avkastningen av den statliga försäkringsfonden. I betänkandet tillägges i detta sammanhang följande: "I den mån det skulle visa sig att dessa inkomstkällor inte förslår — särskilt på grund av pensionernas värdebeständighet — erfordras bidrag av statsmedel". Detta principiellt viktiga förhållande bör framgå av förslagets formulering i folkomröstningen.

Med ledning av dessa synpunkter synes följande formulering av förslag 1 vara naturlig:

Obligatorisk tilläggs pension för löntagare, vilken avpassas efter tidigare lön och behåller sitt värde.

För andra förvärvsarbete — företagare m. fl. — frivilliga, valfritt utformade tilläggs pensioner, vilkas värde till begränsat belopp garanteras av staten, vid behov genom statsbidrag.

Fråga nr 2:

I propositionen framlagt förslag till formulering.

Löntagare, företagare och andra får möjlighet att till begränsat belopp frivilligt försäkra sig för tilläggs pensioner, som med garanti av staten behåller sitt värde.

Detta förslag innebär att statsmedel kan komma till användning såväl till subventionering av premiekostnader som för att upprätthålla värdebeständig-

heten. På något sätt bör därför uppenbarligen bidragen av statsmedel komma fram i frågans formulering.

I alternativ nr 1 fastställdes pensionernas utformning i lag efter en enhetlig schablon, medan detta i förslag nr 2 och 3 överlättes åt enskilda och grupper att själva besluta om. Som redan påpekats är denna valfrihet i fråga om pensionernas storlek, pensionsålder etc. av avgörande betydelse för medborgaren. Det bör därför framgå av frågorna att alternativ nr 2 och 3 ger valfrihet. Herr Carlsson i Arla anger i betänkandet att anslutning kan ske "individuellt eller kollektivt". På något sätt bör detta komma till uttryck i frågan, så att ej en jämförelse med fråga 3 leder till missförstånd.

Fråga nr 2 skulle följaktligen kunna formuleras på följande sätt:

Frivilliga valfritt utformade tilläggs pensioner, vilkas värde till begränsat belopp garanteras av staten vid behov genom statsbidrag. Pensioneringen kan ordnas enskilt eller gruppvis genom avtal eller på annat sätt.

Fråga nr 3:

I propositionen framlagt förslag till formulering.

Löntagare, företagare och andra får frivilligt försäkra sig för tilläggs pensioner, och i gällande lagstiftning genomföres ändringar, som underlättar att tilläggs pensionerna utan garanti av staten behåller sitt värde. Anslutningen till tilläggs pensioneringen kan ske genom kollektivavtal eller genom andra överenskommelser, enskilt eller gruppvis.

Enligt vår mening bör statsmakternas åtgärder begränsas till vissa lagändringar. Försäkringslagstiftningen bör utformas så, att försäkringsinrättningarna skall kunna ge de inbetalda premierna en produktiv placering. Vidare bör skattelagstiftningen ändras så, att jordbrukare och andra rörelseidkare kan göra skattefria avsättningar i det egna företaget för sin egen pensionering. Dessa lagändringar möjliggör en ordning med värdebeständig tilläggs pensionering. I detta sammanhang bör även uppmärksammas möjligheterna att i olika former uppmuntra sparande för eget hem, så att boendekostnaderna blir lägre för människorna på äldre dar.

Vårt förslag bör av uppenbara skäl betecknas som frivilligt, vilket genomgående skett i betänkandet. En lagstiftningssvägen bestämd, obligatorisk försäkring för löntagare avvisas. I överensstämmelse med vad som anförts beträffande förslag nr 2 bör valfriheten för grupper och enskilda framhävas. Vidare bör medborgarna redan i frågeställningen få klarhet om att statsbidrag ej skall utgå till denna pensionering. Denna kan ordnas helt individuellt eller genom avtal på arbetsmarknaden eller genom avtal inbördes mellan olika grupper av t. ex. företagare eller av löntagare. Detta förhållande hör också till bilden av förslag nr 3 (samma möjlighet finnes enligt alternativ 2, vilket dess upphovsman herr Carlsson i Arla som ovan påpekats klart angivit).

Någon anledning varför medborgarna skulle i fråga nr 2 och nr 3 uppdelas i "löntagare, företagare och andra" finns inte. Skulle emellertid de som närmast är intresserade av fråga nr 2 fästa vikt vid denna uppdelning, har vi intet att invända mot att den bibehålles även i fråga nr 3 — för parallellitetens skull. Olikhet i uttryckssättet bör i regel undvikas, om det ej täcker en olikhet i innebörd, vilket här inte är fallet.

En viktig skillnad mellan obligatoriet enligt alternativ 1 och vårt förslag är, att det förra bygger på det s. k. fördelningssystemet medan de av oss förordade pensionsformerna förutsätter att den enskilde bygger upp sin egen pensionsfond och personligen äger denna, vilket gör pensioneringen rättssäker ur individens synpunkt. Svårigheten att i korthet beskriva denna sida hos vår linje gör emellertid att vi avstår från att ta upp saken i själva frågeformuleringen. Däremot bör den klart komma fram i kommentaren.

Frågan nr 3 bör enligt vår uppfattning formuleras på följande sätt:

En frivillig, valfritt utformad tilläggs pensionering, vilken utan statsbidrag behåller sitt värde. Pensioneringen kan ordnas enskilt eller gruppvis, genom avtal eller på annat sätt. Värdebeständigheten möjliggöres genom ändringar i gällande lagstiftning.

Som framgår av det anförda tillgodoses de av oss här anförda synpunkterna endast i viss omfattning i regeringens förslag till formulering. Under de förhandlingar som ägt rum mellan partierna har från vår sida riktats kritik mot framlagda förslag till formuleringar av frågorna nr 1 och 2. Vi har dock inte från vår sida krävt att få medverka vid dessa frågors formulering. Däremot anser vi självklart att vi bör få ange den huvudsakliga innebörden i vårt förslag. Vårt yrkande begränsas därför till att gälla fråga nr 3. Beträffande alternativen nr 1 och 2 har vi intet yrkande, även om vi hävdar att de av oss ovan givna formuleringarna vore långt mera korrekta och rättvisande än de som föreslås i propositionen.

Folkpensionen

Folkomröstningen gäller tilläggs pensionen och inte folkpensionen, om vars förbättring i stort sett enighet råder. Utredningen har enligt föreslagit att folkpensionen år 1968 skall uppgå till 3 600 kronor för ensamstående och 5 400 kronor för makar i dagens penningvärde. Vi ansluter oss till denna målsättning och föreslår att den anges i ingressen till röstsedlarna. Bedömningen av den obligatoriska tilläggs pensionen för löntagare påverkas nämligen på ett avgörande sätt av det faktum att folkpensionen verkligen är avsedd att ge en ordentlig grundtrygghet åt alla medborgare. Den omständigheten att — om en obligatorisk tilläggs pension införes — löntagarna, som är flertalet av de röstberättigade, bindes för starkt stigande uppostringar av den eljest kontant utbetalda arbetsersättningen, bör inte få föranleda att förbättringen av folkpensionen äventyras genom en eventuellt uppkommande obenägenhet att acceptera

den höjning av folkpensionsavgifterna som är en förutsättning för folkpensionens förbättring i avsedd takt.

Vi tillägger att finansieringen av folkpensionens stegring bör ske på sådant sätt, att det underlättar för personer i offentlig tjänst och andra, som eventuellt inte får del av hela förbättringen, att uppnå sådana överenskommelser som ger dem kompensation för deras andel i de ökade folkpensionskostnader varav de — i motsats till andra i samma inkomstläge — inte har något gagn.

Med tanke på den stora betydelsen av att en bättre pension åt gamla och invalider kombineras med ett kraftigt ökat skydd åt änkor och andra efterlevande vill vi redan nu uttala följande, som har betydelse vid diskussionen av olika alternativ för tilläggs pensionen och därjämte aktuellt intresse i och för sig.

Det är glädjande att beredningen framlagt förslag om väsentligt förbättrade efterlevandeförmåner inom folkpensioneringens ram och även föreslagit att inkomstprövningen skall slopas för dessa förmåner. Beredningen har föreslagit att denna reform skall träda i kraft från och med den 1 juli 1960. Det behov som det här gäller att tillgodose är synnerligen ömmande, och det torde därför finnas anledning överväga huruvida icke reformen borde på denna punkt — åtminstone till en del — förverkligas så snart det är möjligt administrativt.

Beredningen har föreslagit att full änkepension skall utgå till änkor som uppnått 55 års ålder vid mannens död samt att pensionen åt övriga änkor skall utgå med lägre belopp ju yngre de var då mannen avled. Full änkepension skulle enligt förslaget 1968 utgå med 2 700 kronor, men många har en pension på väsentligt lägre belopp. Det bör beaktas att då sådan änka som åtnjuter änkepension inom folkpensionssystemet uppnår 67 års ålder utbytes hennes änkepension mot ålderspension och utgår då med 3 600 kronor efter 1968. Det förefaller i hög grad tveksamt om denna konstruktion är den lämpligaste. Det finns enligt vår mening skäl överväga om tröskeln på 900 kronor, då man fyller 67 år, icke borde utbytas mot en mjukare avtrappning, som även torde vara motiverad av det växande behovet av utökat ekonomiskt stöd åt de änkor som närmar sig 67-årsåldern.

Den principiella bakgrunden till denna vår ståndpunkt är att änkor och andra efterlevande behöver bättre trygghet än beredningens folkpensionsförslag ger, inte bara när det gäller änkor till löntagare, som avlider efter 1960, vilket en obligatorisk tilläggs pension enligt alternativ 1 skulle medföra. Även änkor efter icke-löntagare och efter löntagare som avlider före 1960 behöver ett bättre skydd.

Vi kommer att i sinom tid när beslut skall fattas om folkpensionen framlägga ett förslag till bättre skydd åt änkor och andra efterlevande.

Utöver vad vi ovan anfört om önskvärdheten av att i frågornas ingress precisera innebörden av folkpensionernas höjning föreslår vi en redaktionell ändring i ingressen i syfte att göra denna klarare och mera begriplig för de röstande.

Folkomröstningsnämnden

Av propositionen framgår att Kungl. Maj:t har för avsikt att tillsätta en nämnd bestående av sju personer (folkomröstningsnämnden) som skall ha ansvaret för den statliga upplysningsverksamheten. Det har i annat sammanhang meddelats att de tre meningsriktningarna skulle insätta två representanter vardera samt att den sjunde personen skulle vara opartisk. Det synes naturligt att varje riktning får insätta två representanter var. Vi vill emellertid föreslå att antalet opartiska personer ökas till tre och att nämnden därför består av nio personer. Härigenom uppnås nämligen ett större inflytande från opartiska personers sida. Risken att de fyra representanterna för två riktningar försöker utnyttja sin majoritetsställning undanröjes genom att de opartiska får det avgörande inflytandet vid eventuella tvistigheter. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framför detta önskemål.

Av propositionen framgår vidare att genom nämndens försorg en broschyr skall utgivnas där de tre olika alternativen redovisas och kommenteras. Enligt vår uppfattning är det lämpligast, att de som står bakom de olika alternativen själva får utforma kommentarerna, var och en till sitt förslag, och att ett lika stort utrymme i broschyren tilldelas var och en av dem. Vi föreslår att riksdagen uttalar sig härför.

Anslaget till enskild upplysningsverksamhet

Kungl. Maj:t föreslår att två miljoner kronor skall ställas till förfogande för envar av de tre meningsriktningarna för propaganda i samband med folkomröstningen. Vi har redan vid tidigare tillfällen tagit avstånd från anslag av denna karaktär. Den upplysningsverksamhet som ändå kommer till stånd blir säkerligen av en sådan omfattning att den täcker det föreliggande behovet härav. Vi syftar bl. a. på den av folkomröstningsnämnden utgivna skriften, tidningsdebatt, radioprogram och talarverksamhet.

Med anledning härav yrkar vi avslag på propagandaanslaget på 6 000 000 kronor.

Med anledning av det anförda hemställes,

att fjärde stycket i § 1 i Lag om folkomröstning i pensionsfrågan måtte få följande lydelse:

Förslag nr 3.

En frivillig, valfritt utformad tilläggs pensionering, som utan statsbidrag behåller sitt värde. Pensioneringen kan ordnas enskilt eller gruppvis, genom avtal eller på annat sätt. Värdebeständigheten möjliggöres genom ändringar i gällande lagstiftning.

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att ingressen till röstsedlarna bör lyda:

Avsikten är att successivt höja folkpensionerna så att de i fast penningvärde år 1968 uppgår till 5 400 kronor för makar och 3 600 kronor för ensamstående. Enighet råder härom. Däremot föreligger tre olika förslag om tilläggs pensionering;

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala *dels* att *folkomröstningsnämnden* måtte bestå av nio ledamöter, varav tre opartiska, *dels* att de som står bakom de olika alternativen själva skall få utforma kommentarerna, var och en till sitt förslag, i den av folkomröstningsnämnden utgivna broschyren och att ett lika stort utrymme i broschyren tilldelas var och en av dem; samt

att Kungl. Maj:ts förslag att till *Enskild upplysningsverksamhet vid 1957 års folkomröstning* skall anslås 6 000 000 kronor måtte avslås.

Stockholm den 14 maj 1957

Bertil Ohlin

Jarl Hjalmarson
